

Skuta se cijedi 12 sati u platnenim kesama, pa se odmah transportira, kako bi svježja stigla na tržište. U Dalmaciji su jake tradicije konzumiranja svježih skuta, te se sve proizvedene količine mogu prodati po dobroj cijeni. Jedini je uvjet, da skuta bude svježja, pa u tome imaju prednost ona mjesta, koja imaju dobre komunikacije s većim tržištima. Zadruga u Nerežišću je za skutu dobivala toliko, da je tom svotom mogla pokriti sve troškove oko prerade sira. Na taj način je zadrugar dobio za sir toliku vrijednost, za koliko je sir prodan. Ovčarsko mljekarska zadruga u Nerežišću za rata nije radila, jer je otok bio okupiran od Talijana. Ipak je zadruga povoljno utjecala na ovčare na otoku, jer je većina prihvatila način kako se sir pravi i u zadruzi. O tome najbolje svjedoči velika potražnja za sirilom. Poslije Oslobođenja obnovila je preradu ovčjeg mlijeka u sir Seljačka radna zadruga u Nerežišću. Međutim seljačka radna zadruga prerađivala je samo mlijeko od svojih ovaca, te je proizvodnja sira bila dosta mala.

Godine 1952. na inicijativu kotarskih i mjesnih vlasti počinje opet prerada ovčjeg mlijeka preuzetog od seljačke radne zadruge i od privatnika. Počeci su vrlo skromni, ali dosadašnji rezultati pokazuju, da će se rad moći i povećati. Ovog proljeća svaki dan se povećavala količina donesenog mlijeka, jer su ovčari uvidjeli, da ovako mogu postići za 1 litru mlijeka više od 50 Din.

Glavni uvjet za pojačani rad zadruge je dovršena moderna mljekara, za koju je Kotarski savez poljoprivrednih zadruga dotirao 4.000.000.— Din. Iako unutrašnji uređaji nisu potpuno gotovi, ipak se ove godine pristupilo pravljenju sira i prvi rezultati imaju izgleda na uspjeh. Mlijeko se podgrijava na paru, a također će se moći i prostorije zagrijavati s pomoću pare. Sir se soli u salamuri, a tako se nije radilo prije rata. Mljekara ima podrum dubok 4 m, gdje će se moći postići željena temperatura. Redovito se proizvodi skuta, koja se sva prodaje u Splitu po dobroj cijeni.

Budući da su ceste dobre, ova će mljekara, pošto se organizira preuzimanje mlijeka iz čitavog otoka kamionom, moći raditi punim kapacitetom, a taj je 2.000 i više litara mlijeka na dan. Sve ovo biti će važan faktor za ekonomiku otoka Brača, pa je zato potrebna i pomoć mjerodavnih, pa što veće zanimanje zadrugara — kako bi se proširio rad na čitavom otoku.

Dr. Turina Božo — Zagreb

SILIRANJE STOČNE HRANE — BEZ SILOSA

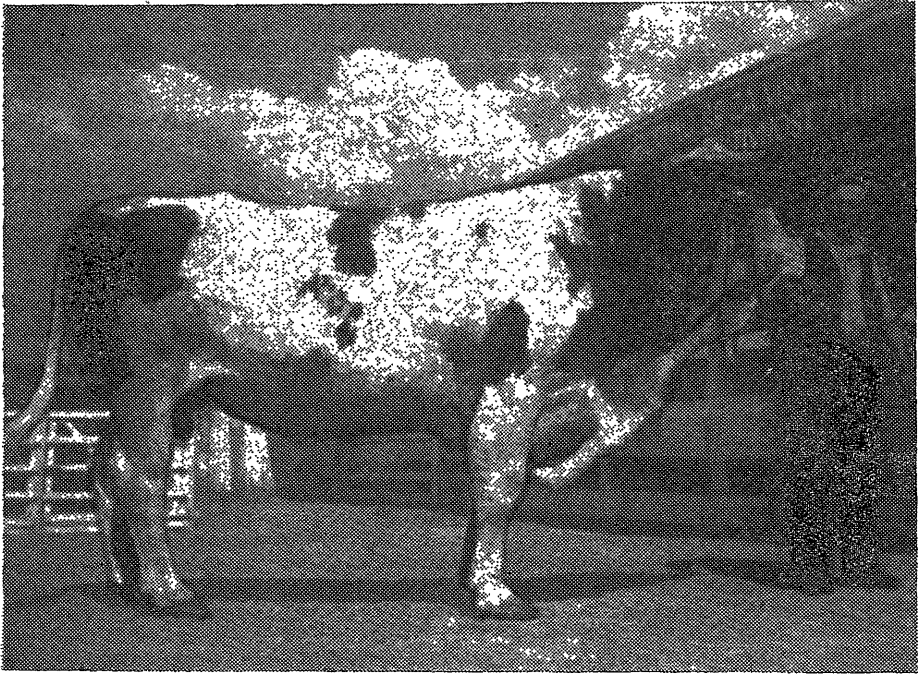
Ove godine smo imali jaku sušu. Radi toga mi smo u broju 7. ovog časopisa pozvali sve proizvođače, a naročito mljekare, da zasiju **što veće površine po strni — suncokretom.**

Tom smo prilikom istakli, da je suncokret otporan prema suši, a daje vrlo velike količine zelene mase. Treba ipak reći, da je suncokret nešto grublji, pa ga stoka ne ždere tako rado kao zeleni kukuruz. Ipak treba istaknuti, da je suncokret vrlo dobra hrana i po sadržini probavljivih bjelančevina snažniji od zelenog kukuruza. Upravo zato će oni proizvođači, koji **su nas poslušali i posijali** dovoljne površine suncokretom za silažu, imati sada mogućnost, da proizvedenu hranu konzerviraju (ukisele) za prehranu stoke preko zime.

S obzirom na izuzetne vremenske prilike ove godine, mogao je narasti za silažu samo po strni suncokret. Kukuruz i šećerni sirak uspio je negdje

bolje, a negdje slabije, u onom slučaju, ako je bio posijan u najranije proljeće. Pošto je kukuruz, koji nije donio klipa, već vjerojatno pohranjen stoci, ostaje za silažu još samo: suncokret, šećerni sirak i kukuruzinac, pa glave i lišće šećerne repe i lišće kravske repe.

Ove godine će šećerane staviti na raspolaganje poljoprivrednicima znatne količine rezanača od šećerne repe. Mokri rezanci će se moći nabaviti u vagonskim pošiljkama. Stoga je potrebno, da se gospodari međusobno slože i nabave rezance preko O.P.Z. u pojedinim kotarima. SRZ će nabavljati također rezance, pa o tom treba već sada voditi računa.

Sa stočarske izložbe SRZ u Baranji 1951. god.

Pita se sada: Na koji način možemo najjednostavnije sačuvati proizvedenu zelenu krmu, da prehranimo stoku preko zime?

Svi mi znamo, da se zelena krmna masa danas najjednostavnije konzervira u silosima. Silosi su komore (jame) ili tornjevi, izgrađeni od betona, cigle, kamena, željeza, drva i slame, ali je materijal i njegov dovoz, danas jako skup. Skupa nije samo slama, ali te nema ni jedno seljačko gospodarstvo ove godine dovoljno. Osim toga pravljenje silosa od slame iziskuje dosta radne snage i prešane slame u balama, koje naše selo uopće nema.

Prema tome oni gospodari, koji imaju izgrađene silose, oni će jednostavno proizvedenu zelenu krmu isjeckati i spremati u silos, kako obično i rade.

Ostalim gospodarima, koji nemaju izgrađenih silosa, preporučujemo da naprave — **trap!** **Trap je najjednostavniji i najjeftiniji silos**, koji može napraviti jako jednostavno svaki gospodar bez poteškoće u najkraćem vremenu, s vrlo malo radne snage i na svakom mjestu u gospodarstvu.

U trapu (silosu) može se bez svake opasnosti ukiseliti ona zelena krma, koju su gospodari mogli ove godine proizvesti. Čuvanje ili ukiseljivanje zelene krme u trapovima je poznato od najstarijih vremena, zato mi taj način ukiseljivanja krme i preporučujemo. Na taj način mogu si osigurati goleme količine silaže sva gospodarstva velika i mala, da prehrane stoku u zimi.

Trap za ukiseljivanje zelene krme treba napraviti što bliže do staje na povišenome mjestu, jer voda ne smije prodrijeti u silažu.

Trap (jarak) mora se postaviti tako, da mu možemo nesmetano prići s natovarenim kolima. Za manje količine zelene krme pravi se kraći i uži jarak, a za velike širi i duži. To je potrebno zato, da se s natovarenim kolima ili s traktorom i prikolicom može slobodno voziti preko utrapljene zelene krme u jarku. Na taj način se zelena krma mnogo jače zbijuje, a to je za uspjeh silaže u trapu najvažnije.

Trap (jarak) pravi se na ovaj način: Obično se spušta 70—80 cm (t. j. na tri štihace) u zemlju. Razumije se, da razina podzemne vode mora biti niža. Ako je razina podzemne vode visoko, mora se trap raditi nadzemno. Širina trapa zavisi o količini krme, koju kanimo utrapiti. Obično se pravi jarak 2—3 m širok. Stijene jarka moraju biti kose, da se zemlja ne trusi u silažu. Dužina trapa iznosi 6—12 m, već prema tome, koju količinu silaže moramo utrapiti.

Jedan kubični metar (m^3) silaže važe oko 700 kg, stoga ako moramo utrapiti oko 600 mtc zelene krme, moramo napraviti trap 3 m širok, 12 m dugačak i oko 2.5 m visok, jer $(3 \times 12 \times 2.5) = 90 m^3 \times 7 =$ oko 630 mtc silaže. Prije nego li punimo trap zelenom krmom, dobro je staviti na dno nešto pljeve ili slame.

Prigodom nalaganja zelene krme u trap (jarak) treba da jedan radnik kod istovara poravna i polaže stabljike u jednom smjeru, kako bi se masa što bolje i što čvršće zbila, dok se preko nje tjeraju natovarena kola ili traktor. Ako se zelenu krmu nabaci kako mu drago, stabljike se isprekrižaju, pa se krma zbijuje i sliježe vrlo nepravilno, a rahla silaža sadrži mnogo uzduha, a taj silažu zaociti i upljesnivi.

Ako imamo pri ruci mokre repne rezance ili glave ili lišće od šećerne repe, pa lišće od kravske repe, kupusa i sl. otpadaka iz vrta, treba sve to zajedno izmiješati i utrapiti. U tom slučaju će silaža biti još bolja, jer će šećer u rezancima brzo provreći u mliječnu kiselinu, koja čuva silažu od kvarenja.

Pošto na taj način krmu u trapu složimo i zbijemo, treba trap zatvoriti. Trap se zatvara tako, da na vrh isjeckane zelene krme nabacamo oko 10 cm debeli sloj zelene trave. Ako nemamo nje pri ruci, nabacamo 15—20 cm debeli sloj slame. Na travu ili na slamu nabacamo sad 40 cm debeli sloj zemlje i čekamo par dana, da se silaža počne slijegati.

Čim se silaža malo slegne, zatvorimo je postrance slojem zemlje, debelim 30 cm. Pri tom zatrpavanju silaže iskopamo istodobno oko trapa jarak za odvod kišnice. Bolje je, da prije nego li zatrpamo trap sa strane, metnemo također sloj slame 10—15 cm debeo, ili kukuruzinca, da nam zemlja ne blati silažu.

Za 8—10 tjedana krma se u trapu ukiseli. Kad želimo hraniti stoku silažom, odgrnemo zemlju na užoj strani trapa, ali samo toliko, koliko nam je silaže potrebno za dnevni obrok. Za odraslo grlo (500 kg žive vage) na jedan dan računa se 20 kg silaže. Prema broju stoke izračunamo koliko treba

silaze na dan, i samo je toliko svaki dan odgrnemo i odrežemo sloj silaže odgovarajuće debljine od vrha do dna. Silaža se reže istim nožem, kojim se reže slama i sijeno.

Pošto silažu otvorimo i počnemo je uzimati, više je ne smijemo zatvarati, nego moramo svaki dan odrezati određeni sloj za dnevni obrok stoke. I tako postupamo, sve dok ne potrošimo silažu. Ako se silaža smrzne, treba nekoliko dana počekati, dok se ne otkravi, i potom hranimo kao obično i dalje. Da spriječimo smrzavanje silaže na veću debljinu, treba zimi otvorenu stranu silaže pokriti slamom ili kukuruzovinom. Ako ovako postupamo, silaža nam se ne će nikada pokvariti, a osigurati ćemo normalnu prehranu stoke i u sušnim godinama.

Filipčić K.

O MLJEKARSKIM FARMAMA U SAD

(Bilješke i dojmovi s puta po Americi)

Od ukupno nešto preko 90 milijuna goveda u SAD, preko 40 milijuna ih je mliječnog tipa i pasmine. Mislim, da će zanimati naše stočare, ako prikazem glavne karakteristike i svojstva najvažnijih pasmina mliječnih goveda koja se drže na mljekarskim farmama.

HOLSTEIN-FRIZIJSKA pasmina potječe iz Holandije. Poslije god. 1903. nije više uvožena u SAD (radi opasnosti od unosa slinavke i šapa), tako da možemo govoriti o američkom tipu te pasmine. Osobito je rasprostranjena u državi New-York, Wisconsin, Pennsylvania, Ohio i Michigan. Krave su prosječno teške 600 do 650 kg, a bikovi redovno 900 do 1000 kg. Boja im je crno-šarena, a uzgajaci najviše vole one, kod kojih je boja podjednako razdijeljena. Kao pasmina, Holstein-frizijska goveda imaju najbolji temperamenat, bolji od ijedne druge mliječne pasmine. To se najbolje opaža tamo, gdje ih na farmi drže skupa s drugim, više razdražljivim pasminama. Tamo će, naime, promjena mužača ili kakovo drugo iznenadno uznemiravanje (na pr. nazočnost kakovog stranca ili psa, i t. d.) vrlo malo ili uopće ne će nikako štetno utjecati na većinu holštajnskih krava, ali krave većine drugih rasa zamjetljivo će smanjiti količinu mlijeka. Ovaj miran temperamenat je u SAD vrlo poželjno svojstvo kod krava radi toga, što je farmer ponekad prinuđen, da radi svojih drugih poslova povjeri goveda na neko vrijeme jednom ili više najamnih radnika.

I poznate nevolje s jalovošću ili »tihim gonjenjem« kod većine veoma oplemenjenih mliječnih pasmina zadaju kod holštajnskih krava još najmanje jada. Telad je velika, važe oko 40 kg kod teljenja, jaka je i živahna i lako se odgaja. Pasmina je vrlo mliječna, krave držane u uobičajenim farmskim prilikama daju prosječno 4,5 do 5 hiljada litara mlijeka na godinu sa 3,45% masti prosječno. Mlijeko je izrazito bijele boje. Radi dosta male sadržine masti u mlijeku mnogi kritiziraju holštajnske. Ali, ako se uzme u obzir cjelokupna količina produciranog maslaca na godinu, pa okolnost, da holštajnske proizvode prosječno više mlijeka, a jeftinije od ijedne druge pasmine, onda su ovi prigovori stvarno neosnovani. Svakako, svijetla boja mlijeka holštajnski (jer su kapljice masti u mlijeku vrlo sitne) ponešto otežava direktnu prodaju mlijeka